

Mapa osad na Vltavě. Poselství Svatojánských proudů, Ivan Hiawatha Makásek.

jména těchto osad jako naděje zůstávají jako trvalá vůně romantiky. Také podél potoka Marše usazovali se osadníci. Tak nejbližší Krňany byla osada Samota, chata U tří jezevců, Red river a Údolí sporů. Na levé straně potoka to byla osada Slavia, Proudý, a přes Vltavu osada U řvavých chlapů (pak Mrtvý muž, potom Ztracenka).

Kronikář, který popisuje průběh jednoho letního dne v kraji, končí smířlivě a moudře: ...chatařství, zahrádkářství, včelařství a myslivost zůstanou vždy těmi nejušlechtilějšími zájmy, které člověka úzce přibližují ke krásné, stále se obnovující přírodě.

A mohl možná ještě dodat: Konec konců se nakonec většinou ožení i ten nejdívovější tramp, (kterým občas nestačil ani sál v hospodě) anebo mu prostě venku začne být zima.

Trampové, skauti, osadníci

Český trampung je dozajista fenomén; jeho obdoba není známa nikde na světě, snad jen v USA, ale tam šlo o něco jiného. V Americe se k volnému způsobu života hlásili lidé žijící na pokraji společnosti, zatímco trampung u nás nabízel nebohatým mladým lidem možnost opustit téměř na dva dny v týdnu stereotyp práce v zakouřeném ovzduší města a tábořit v přírodě.

Začátky českého trampského hnutí sahají do období po první světové válce a byla to zčásti i reakce na válečné události. Souběžně se skauty anglického lorda Baden-Powela a dalších organizací sdružujících mladé lidi, které vznikaly po celé Evropě, hlásili se o slovo i „divocí skauti“. Ti se lišili od ostatních určitým odporem k organizovanosti, vyznačovali se volností ve stylu svého života, někdy i volnější morálkou a svéráznou kulturou.

Myšlenkově čerpali z odkazu amerického přírodovědce, spisovatele a malíře Ernesta Thompsona Setona, který založil první organizaci tzv. woodcraftu, lesní moudrosti. Vzorem mu byl život přírodních Indiánů.

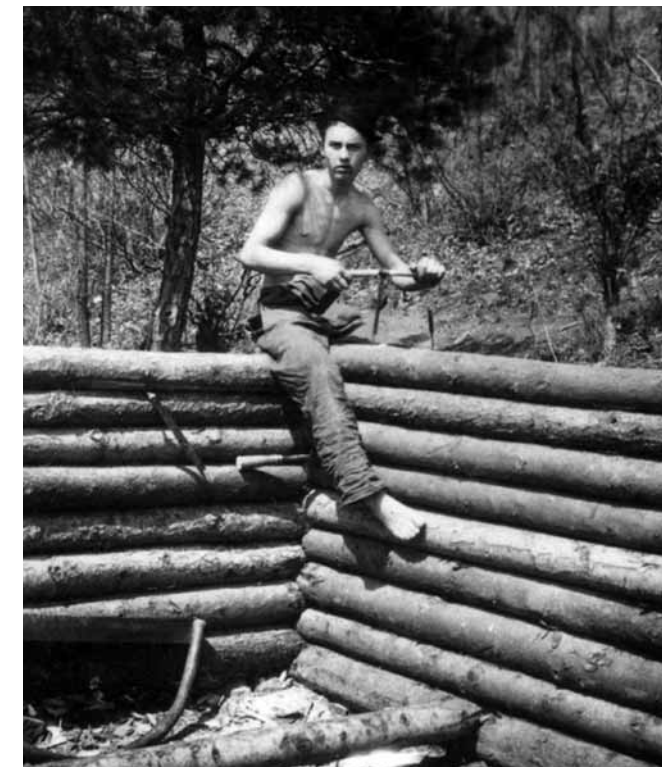
Anglický lord Baden Powel, propagátor anglického skautingu a Junáka. Kolem roku 1920. ČTK.

Nejbližší kolébce trampské kultury stály americké dobrodružné filmy a literatura, ať už braková – rodokapsy, nebo i hodnotnější, například díla věhlasných spisovatelů, jakými byli Zane Gray, Jack London, Bret Hart a další. Neměli bychom zapomenout ani na Karla Maye. Ze slavných kinematografických snímků připomeňme alespoň film o třech epopejích s 32 díly s názvem Červené eso, který se promítal v Praze, dokonce v několika kopiích, v roce 1919.

Čeští trampové začátkem dvacátých let, vystrojeni z armádních demobilizačních přebytků – oděvy, tornami, lopatkami, šálky – ale také vyzbrojení skautskými dovednostmi, začali budovat v souladu s idealizovanými představami o severní Americe své „rezervace“, tábořiště, své trampské osady.

Jako první se uvádí osada Ztracená naděje (nazvaná podle filmu Červené eso) na pravém břehu Vltavy, po trampsku řečeno u Velké řeky, v oblasti Svatojánských proudů. Sem jezdily už před válkou i během ní skupiny skautů, jejichž následovníci a kamarádi tu založili osadu. Zpočátku se tábořilo „pod širákem“, později došlo na stany, chatky z chvojí a nakonec i sroubené chaty.

Začátkem dvacátých let vyrostly chaty převážně v okolí Prahy, později i Plzně, Českých Budějovic a jinde. Objevovaly se hlavně v místech velkostatků, na obecních pozemcích nebo soukromých parcelách. Stát ve svých lesích pozemky nepronajímá.

Stavba srubu.

Celá řada dnes už legendárních osad vznikala postupně na březích Vltavy a Sázavy v trojúhelníku, který ohraničovala Neveklovsko.

Druhá světová válka obecně trampingu nepřála – ostatně nemálo trampů se zapojilo do hnutí odporu, řada jich byla vězněna v koncentračních táborech a nacistických věznicích či jinak pronásledována, mnozí přišli i o život. Nejhůře dopadly osady na pravém břehu Vltavy od Ztracenky až po soutok se Sázavou a od soutoku po jejím levém břehu. Tam vznikl vojenský prostor SS a Wehrmachtu a osady byly nemilosrdně likvidovány.

Teprve po válce se trampové vraceli na osady a tábořiště, kde ovšem nacházeli zničené chaty, devastované okolí a spáleniště.

Pramen:

Marek Waic, Jiří Kössl: Český trampink 1918–1945, zpracovala Irena Pospíšilová.

Fotoarchiv Blanka a Honza Reichardtovi.

Vzpomínky na válku 1938–45 Osada Red River

Několik zažloutlých listů založených v nedokončené kronice osady Red River je historickým dokumentem a autentickou vzpomínkou osadníků z jara 1945.

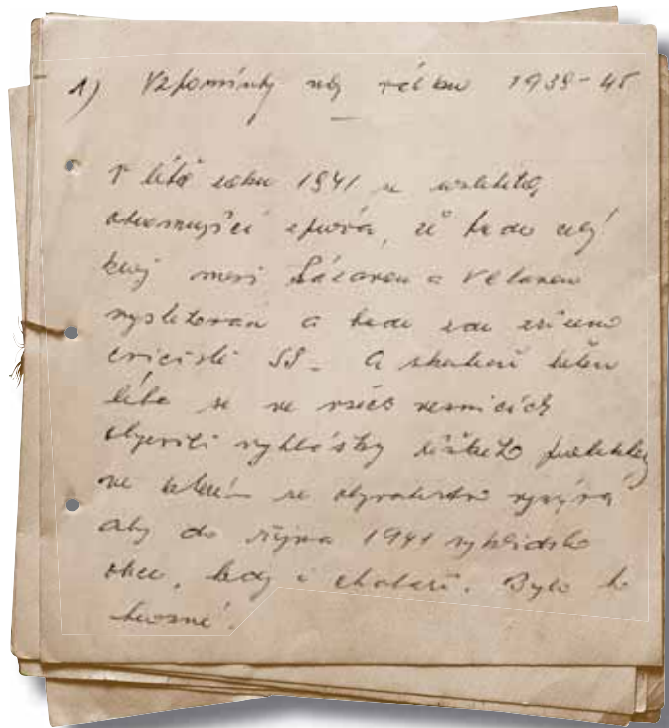
V létě roku 1941 se rozletěla ohromující zpráva, že bude celý kraj mezi Sázavou a Vltavou vystěhován a bude zde zřízeno cvičiště SS. A skutečně během léta se ve všech vesnicích objevily vyhlášky říšského protektora, ve kterém se obyvatelstvo vyzývá, aby do října 1941 vyklidilo obce, tedy i chataři. Bylo to hrozné. Stavení i chaty měly být opuštěny v mobilním stavu a klíče odevzdány na četnické stanici. Podle pozdějších zpráv, bylo to 60 vesnic v trojúhelníku mezi Vltavou a Sázavou až k Benešovu a Sedlčanům, směrem ke Kamýku nad Vltavou.

Nezbývalo, než se podrobit násilí. Chaty byly vykoupěny, za horní na skále jsem dostal 9.800 a za novou dolní 9.600, včetně zařízení. Ve vsích se postupovalo stejným způsobem. Byly to smutné časy, ale všichni jsme věřili, že se zase vrátíme.

Tak skončila první éra osady. Rozloučili jsme se mohutným táborovým ohněm, který trval až do bílého dne.

Jakmile skončila válka, nedalo nám, abychom se nevypravili do staré osady a přesvědčili se, co z ní zbylo. Byl to vzrušující zážitek. Vypravilo se nás pět. Bratři Štibicové

– Slávek a Jarda, Karel Turek, Mírek Krofl a já. Byl jsem nejstarší, čili jsem měl velení. Všichni jsme byli ještě v uniformách, každý ovšem jinou: Jarda Štibic, který se vrátil z koncentračního tábora z pochodu smrti, byl na kost vyhublý, byl oblečen v americké uniformě, já měl uniformu R.g. a ostatní porůznu, ale všichni ozbrojeni, jak bylo v těch celkem ještě neklidných dobách zvykem.

Citace ze zápisků osadníků Red River po návštěvě osady nedlouho po odchodu německých a později ruských vojsk.

Do Štěchovic jsme jeli parníkem, to byla jediná možnost, protože tunely posázavského Pacifiku byly ve válce přeměněny v továrny a tudíž vlak ještě nejezdil.

Na Zbraslavi byl obrovský tábor zajatců, za dráty pod širým nebem, jakési přístřešky z drnů, tísnilo se asi 20 000 Němců. Na pravém břehu na Jarově velký tábor Sovětů a před Štěchovicemi tábor tankistů. Byla to armáda marš. Malinovského.

Ve Štěchovicích nás hlídka ale nechtěla pustit přes most, že prý je cesta dosud nejistá, zaminovaná a leckdes se ještě vyskytují jednotlivé skupiny Němců. Došel jsem na národní výbor a snad zapůsobila uniforma R.g., a když jsem vysvětlil, že znám dobře krajinu a že chceme zjistit možnost návratu, dosáhl jsem toho, že mi vystavil propustku.

Bylo to vzrušující. Za mostem jsme se dali přes Brunšov vpravo do kopce po nových schodech (postavili je trestanci z koncent. tábora v Hradištku), potom lesem na Závist.

V lese nad Brunšovem jsme narazili na opuštěný tábor Sovětů, ve kterém bylo nepředstavitelné množství válečného materiálu, součástí výstroje, nábytku, munice. Celé zařízení pokoje, pravděpodobně dřívě kryté plachtovinou.

Nejvíce nás zaujaly zemljanky, důmyslně zakopané v zemi, kryté chvojm, všechny krásně vyrovnané, cestičky vysypané pískem, osazené břízkami a zdobené ornamenty a hvězdami z roztlučených cihel. Nyní bylo již vše opuštěné a celý tábor hlídalo jenom několik „Svobodovců“.

Vpravo od tohoto tábora je rokle (ve které bývala osada „Utah“), směřující k nynější Štěchovické přehradě, která byla dostavena koncem války. Tato rokle se proslavila známým Štěchovickým pokladem. Byl to archiv německého ministra, který Němci v těchto místech zakopali koncem války a který Američani podle informací některých německých důstojníků tajně odnesli. Práce na tajné skrýši vykonávali trestanci z koncentráku na Hradištku, převážně Italové a Francouzi, a které Němci potom zastřelili na silnici mezi myslivnou a Závistí. Stojí tam velký dřevěný kříž.

Osada Red River na výletě. Pohled na Vltavu.

OSADY NA OSTROHU MEZI VLTAVOU A SÁZAVOU

Ztracená naděje

Na křestním listě této osady, později zkráceně nazývané Ztracenka, je zapsán rok 1918. Ve skutečnosti je však osada o dobré čtyři roky starší. Tehdy se od skautského hnutí, které vzniklo v roce 1910, odtrhla část mladých, a ti začali jezdit do přírody tak říkajíc nadivoko, odtud Divocí skauti nebo Divočáci.

Jedna taková skupinka skautů se asi v roce 1914, než ji stačil císař pán povolal na fronty první světové války, vydala na starém hausbótu Santa Anna proti proudu

Vzpomeňme si na několik nejstarších osad z pohádkového kraje mezi Vltavou a Sázavou – po trampsku mezi Velkou a Zlatou řekou. Vody obou toků od sebe odděluje mohutný Třebsínsko-krňanský hřeben protkaný krásnými údolím se stříbropěnnými potůčky. Je to kraj, kde se začaly psát dějiny českého trampingu. V údolí Svatojánských proudů našla svůj domov nejstarší a nejslavnější osada u nás – Ztracenka. Po jejím vzoru pak vznikaly další.

Motto:

*Po létech sám až zabloudíš v ten kraj
a staneš tam, kde býval kdys tvůj ráj,
vzpomeneš chvil těch, kteréš mival tolik rád,
tak jako kdysi...ozvěnou slyšíš hrát...
Vlajka vzhůru letí k radosti svých dětí...*

Slova ze slavné trampské hymny „Vlajka“ od Jendy Kordy nás zavádějí do vzpomínání na několik nejstarších osad z pohádkového kraje mezi Vltavou a Sázavou – po trampsku mezi Velkou a Zlatou řekou. Vody obou toků od sebe odděluje mohutný Třebsínsko-krňanský hřeben protkaný krásnými údolím se stříbropěnnými potůčky. Je to kraj, kde se začaly psát dějiny českého trampingu. V údolí Svatojánských proudů našla svůj domov nejstarší a nejslavnější osada u nás – Ztracenka. Po jejím vzoru pak vznikaly další.

Ztracenka 1925.